

Sławomir Jastrzębski, Andrzej Kokowski

Badania zagraniczne Zakładu Archeologii UMCS w latach 1978 - 1979

Rocznik Lubelski 23-24, 221-223

1981-1982

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

tak by możliwie wiernie odtworzyć pierwotny jego wygląd, nie tracąc przy tym wartości chronologicznie późniejszych.

W ostatnim referacie, *Zamość w Polsce Ludowej. Rozwój i perspektywy*, wojewoda zamojski, dr Stanisław Juraszek przedstawił na tle przemian regionu rozwój społeczny i ekonomiczny miasta po II wojnie światowej, szczególnie zaś w latach 1975—1980, kiedy to Zamość przeżywa burzliwy rozwój związany z wojewódzką funkcją. Wiele miejsca poświęcił autor prezentacji urbanistycznych koncepcji rozwoju Zamościa w najbliższych latach.

Z kolei prof. dr Józef Miąso i prof. dr Maria Bogucka przedstawili sprawozdania z prac sekcji problemowych, zaś prof. dr Marian Wojciechowski podsumował posiedzenia plenarne, zapowiadając równocześnie publikację materiałów sesji w *Ossolineum* w roku 1981. Zamknięcia obrad dokonał I sekretarz KW PZPR, Ludwik Maźnicki.

Należy podkreślić dobrą organizację sesji, w czym wielka zasługa zamojskich gospodarzy, szczególnie Zamojskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Z okazji sesji przygotowano kilka wydawnictw okolicznościowych i imprez towarzyszących, m. in. urządzoną staraniem Muzeum Okręgowego i Wojewódzkiego Archiwum Państwowego wystawę *Cztery wieki Zamościa w dokumencie*.

Eugeniusz Janas

BADANIA ZAGRANICZNE ZAKŁADU ARCHEOLOGII UMCS W LATACH 1978—1979

Od wielu lat pracownicy Zakładu Archeologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej biorą udział w badaniach zagranicznych ośrodków archeologicznych. W ostatnich latach nawiązano nowe, interesujące kontakty, będące wyrazem uznania dla programu badawczego, metod oraz rezultatów badań, prowadzonych przez lubelskich archeologów.

W sezonach 1978 i 1979 na zaproszenie Uniwersytetu w Edynburgu archeologowie z UMCS brali udział w wykopaliskach w Hambledon Hill w Wielkiej Brytanii (hrabstwo Dorset). W 1978 r. wyjazd o charakterze rekonesansowym miał na celu ustalenie możliwości współpracy między archeologami brytyjskimi i polskimi. Na czele grupy pracowników naukowych i studentów stanął kierownik Zakładu Archeologii UMCS doc. dr J. Gurba.

Badania w Hambledon Hill prowadzone pod kierunkiem R. Mercera z Uniwersytetu w Edynburgu są jednymi z najbardziej systematycznych i kompleksowych akcji wykopaliskowych na stanowiskach neolitycznych Wielkiej Brytanii. Hambledon Hill stanowi zespół stanowisk, w skład którego wchodzi: osada obronna z systemem potrójnych wałów i rowów (Stapleton Enclosure), grobowiec megalityczny, otoczone rowami i wałami miejsce kultowe (Causewayed Enclosure) oraz skomplikowany system umocnień rozmieszczony na stokach wzgórza Hambledon Hill. Kompleks datowany jest na epokę neolitu (około 3400 BC według kalibrowanych dat C¹⁴; użytkowany był także w epoce brązu i żelaza — najmłodszymi obiektami są groby saksońskie.

Pracownicy i studenci Zakładu Archeologii UMCS brali udział w badaniach Stapleton Enclosure, unikalnej osady brytyjskiego rozwiniętego neolitu. Stosowana

tu metoda badań szerokopłaszczyznowych (około 5 tys. m kw. w czasie trwania sezonu badawczego), przy użyciu sprzętu mechanicznego i udziale licznego zespołu archeologów, pozwoliła na poznanie specyfiki i organizacji tego typu badań. Przy praktycznym braku na stanowiskach warstwy kulturowej i silnym zniszczeniu górnych partii obiektów zagłębionych w podłoże kredowe (wynik silnych procesów erozyjnych), szczególnie ważne dla interpretacji stanowiska były obserwacje nawarstwień w wypełniskach rowów otaczających osadę. Metody wypracowane przy udziale archeologów lubelskich pozwoliły na uściślenie obserwacji stratygraficznych w obrębie badanych rowów.

Obok prac w Hambledon Hill, w 1978 r. doc. dr J. Gurba i mgr A. Kokowski wzięli udział w badaniach w Cricley Hill, prowadzonych pod kierunkiem dr. P. W. Dixona z Uniwersytetu w Nottingham. Archeologowie polscy dokumentowali najstarszą fazę osadnictwa, przypadającą na lata około 3500 p.n.e.

Stanowisko to posiada szczególną rangę w archeologii brytyjskiej ze względu na kompleksowe rozpoznanie osady obronnej z okresu neolitu oraz możliwość prześledzenia jej ewolucji w epoce brązu. Z uwagi na charakter położenia bardzo trudno uchwytnie są tutaj relikty zabudowy, zauważalne w zasadzie dzięki pozostałościom wykutych w skale kredowej dolów postłupowych. Doskonale zachowały się natomiast fosy i wały. Słaba przyczepność warstwy próchnicznej do kredowego podłoża i intensywne osadnictwo w młodszych okresach spowodowały, że zabytki z okresu neolitu są bardzo ubogo reprezentowane.

Nie mniej interesujący jest celtycki kompleks obronny z doskonale zachowanymi kamiennymi wałami i typową zabudową okrągłych chat.

Po zakończeniu badań doc. dr J. Gurba i mgr A. Kokowski zostali zaproszeni do wzięcia udziału w objeździe najważniejszych stanowisk archeologicznych południowo-zachodniej Anglii, zorganizowanym przez J. Howell'a (Oxford). Polakom zaprezentowano między innymi skanseny w Stone Henge, Avebury i Windmill Hill. Poznano również zbiory, laboratoria i magazyny muzeum Uniwersytetu w Oxfordzie i British Museum w Londynie. Odwiedzono wykopaliska w Danebury, prowadzone przez prof. Barry Cunliffe'a i eksperymentalną farmę wzorowaną na gospodarce wczesnej epoki żelaza w Queen Park. Oba wizytom w Wielkiej Brytanii towarzyszyły liczne spotkania, między innymi z dyrektorem British Museum, dyrektorem ekspedycji algierskiej tegoż muzeum, dr. T. W. Potterem, dyrektorem Instytutu Archeologii Uniwersytetu w Edynburgu, nastorem brytyjskiej archeologii, prof. S. Piggotem, prof. T. Sulimirem z Uniwersytetu Londyńskiego, dr. D. Roe z Baden-Powell Institute of Quaternary Research w Oxfordzie oraz z dr. A. Sherrlatem z muzeum tegoż uniwersytetu. Celem spotkań było omówienie znaczenia kontaktów i perspektywy ich rozwoju.

W 1979 r. na zaproszenie Ministerstwa Kultury Francji i instytutu o nazwie Antiquités Préhistoriques Rhône-Alpes, mgr A. Kokowski wraz z dziesięcioosobową grupą studentów uczestniczyli w badaniach ratowniczych w Villerest sur Loire, kierowanych przez dr. J. Combier.

Wykopaliska prowadzono na zagrożonym spiętrzeniem wód na Loarze stanowisku „Gisement Brun”. Datowane jest ono na paleolit środkowy i schyłkowy (24 900 BP). Odkryto tu relikty osadnictwa kultury perigrodzkiej, manifestujące się bogatym inwentarzem krzemiennym oraz kośćmi zwierzęcymi (przewaga konia). Unikalnymi zabytkami są płytki kamienne z rytami zoomorficznymi.

Szczególnie interesujące są natomiast pozostałości chat, które, sądząc z układu bloków kamiennych, budowane były na planie koła. Nie znajdują one analogii w Europie Zachodniej.

Archeologowie polscy badali tzw. sektor XI stanowiska, na którym przy zastosowaniu własnych metod udało się uchwycić stratygrafię pionową dwóch obiektów tej samej kultury.

Wykopaliska w Villerest należą do najlepiej zorganizowanych i najpoprawniejszych metodycznie. Archeologowie francuscy umożliwili gościom pełny wgląd w dokumentację oraz szczegółowo przedstawili metodykę badań i problematykę osadnictwa w regionie Roanne. Polakom umożliwiono zwiedzanie najważniejszych zabytków kultury regionu Rhône-Alpes. Zapoznano się ze zbiorami muzeów; Gallo-rzymskiego w Lyonie, Pradziejowego w St. Germainne i J. Dechelett'a w Roanne.

*Sławomir Jastrzębski
Andrzej Kokowski*